

Vappumatinea 2024

VILLE JÄRVINEN

Suomen Geologisen Seuran perinteikäs Vappumatinea järjestettiin Helsingin kasvitieteellisessä puutarhassa puoliltapäivin vappuaattona. Pitkän takatalven jälkeen raikas ja aurinkoinen sää helli Kumpulán Kartanoon kerääntynyttä juhlaansa. Paikalla oli noin kolmekymmentä enemmän tai vähemmän kokenutta geologia ja vapun juhlijaa. Mukana oli myös muutama ensikertalainen (kuten allekirjoittanut) ja pari haalaripukuista geologian opiskelijaa läheiseltä kampukselta. Kokoneimmat osallistajat muistelivat aikaa yli 20 vuotta sitten, kun Vappumatinea järjestettiin aivan ydinkeskustassa Tuomiokirkon kupeessa. Vappumatinea on monelle seuran jäsenelle perinteinen vapun aloitus, ja paikalle saavutaan vähän kauempaakin. Siten Vappumatinealta odotettiin munkkitarjoilua ja kuohuviiniä, mutta erityisesti vanhojen tuttujen tapaamista, hyvää fiilistä sekä tietenkin mielenkiintoista esitelmää (kuva 1).

Dosentti Arto Luttisen esitelmä Suomen tuoreimmasta meteoriittilöydöstä, Lieksan meteoriitista, keräsi laajalti kiitosta (kuva 2). Kyseessä on 14. Suomesta löydetty meteoriitti ja uusi meteoriittilöytö Suomesta 43:een vuoteen. Meteoriitin löysi Pekka Vallimies

Kuva 1. Vapputunnelmissa. Kuva: Ville Järvinen.

Figure 1. May Day festive mood. Photo: Ville Järvinen.

Kuva 2. Arto Luttisen esitelmää Suomen uusimmasta meteoriittilöydöstä seurattiin mielenkiinnolla. Kuva: Ville Järvinen.

Figure 2. Arto Luttinen's presentation about a new meteorite discovered in Finland was followed with great interest. Photo: Ville Järvinen.

Löpönvaarasta, ja hän lahjoitti oudon murikan Luomukselle jatkotutkimuksiin vuotta myöhemmin. Tällaiset lahjoituksina tai vaihtokauppoina saatavat meteoriittinäytteet ovat erittäin tärkeitä meteoriittitutkimukselle. Löydön varmistaminen todelliseksi meteoriitiksi ja näytteen tarkka luokittelu ovat edellytyksiä sille, että kansainvälinen järjestö nimeää ja luokittelee löydön virallisesti meteoriitiksi. Laajojen jatkotutkimusten jälkeen Lieksan kappale varmistuikin aidoksi meteoriitiksi.

Lieksan meteoriitti on kivi-rautameteoriitti, mutta sen koostumus ei vastaa mitään muita tunnettuja meteoriitteja. Siksi se luokitellaan ns. "ryhmättömäksi pallasiitiksi". Meteoriitit ovat yleensä hyvin vanhoja ja edustavat aina jotain emoplaneettaa tai protoplaneettaa. Lieksan meteoriitti on noin 20 miljoonaa vuotta vanhempi kuin Maapallon synty, ja ehkä vain noin 1,5 miljoonaa vuotta nuorempi kuin vanhimmat tunnetut meteoriitit. Sitten Lieksan alueelta on

löytynyt noin kolmekymmentä muutakin koostumukseltaan vaihtelevaa meteoriitin palasta. Tutkimukset viittaavat siihen, että Lieksan meteoriitti on todennäköisesti peräisin auringon lähellä muodostuneista pikkuplaneetoista, jotka hajosivat yhteentörmäyksissä. Yksi tällainen monissa törmäyksissä syntynyt ja sekoittunut, sattumia sisältävä ”hedelmäkukan palanen”, saattoi kuitenkin säilyä ja pudota maahan, hajoten Lieksan yllä kymmeniksi palasiksi. Lieksan meteoriitti voi siis olla viesti muinaisesta kadonneesta maailmasta, emotionai protoplaneetasta, jota ei enää ole olemassa. Dosentti Luttisen ryhmän tulokset antavatkin aiheetta jatkotutkimuksiin, ja herättivät runsaasti keskustelua, etenkin nuoremman polven geologien keskuudessa.

FT VILLE JÄRVINEN

(ville.jarvinen@gtk.fi)

Ville Järvinen on malmigeologian tutkija GTK:lla ja SGS:n hallituksen jäsen.

Summary

May Day Matinee 2024

The Geological Society of Finland held a May Day Matinee in the Kumpula Botanic Garden on 30.5. About thirty people participated in the festivities, and toasted for the upcoming summer and *Vappu*. The program included a presentation given by docent Arto Luttinen about the latest meteorite discovery in Finland.

Kapkaupungin lausunto geoetiikasta on käännetty suomeksi

ELINA LEHTONEN

Geoetiikka on monipuolinen geotieteiden osa-alue. Se määritellään työkaluksi, ”jolla voidaan vaikuttaa yhteiskunnan tietoisuuteen ongelmista, jotka liittyvät georesursseihin ja geoympäristöön” (Di Capua & Peppoloni 2019). Kansainvälinen geoetiikan edistämisyhdistys (*the International Association for Promoting Geoethics*, IAPG) perustettiin vuonna 2012. IAPG:n tavoitteena on edistää tietoisuutta ja lisätä keskustelua geotieteisiin liittyvistä eettisistä näkökulmista (Di Capua ym. 2017).

Kapkaupungin lausunto geoetiikasta (*The Cape Town Statement on Geoethics*) valmisteltiin Kapkaupungissa vuonna 2016 pidetyssä 35. kansainvälisessä geologisessa kongressissa (Di Capua ym. 2017). Tätä oli kuitenkin edeltänyt lähes neljän vuoden yhteistyö eri maita edustavien geotieteilijöiden kesken. Lausunto julkaisiin alun perin englanniksi ja on sittemmin käännetty eri kielille. Vuonna 2024 lausunto käännettiin suomeksi, ja tätä kirjoittaessa se on

saatavilla 38 kielellä. Lausunnon kääntäjänä toimi Elina Lehtonen Helsingin yliopistosta, ja käännöstä kommentoi Toni Eerola Geologian tutkimuskeskuksesta. Käännös ja muut kieliversiot ovat avoimesti luettavissa IAPG:n sivuilla: <https://www.geoethics.org/ctsg>

FT ELINA LEHTONEN

(elina.lehtonen@helsinki.fi)

Geotieteiden ja maantieteen osasto
Helsingin yliopisto

Kirjoittaja on ollut kehittämässä geotieteiden opiskelijoille suunnattua Kestävyys geotieteissä -verkko-kurssia, joka sisältää osion myös geoetiikasta.

Lähdeluettelo

- Di Capua, G., Peppoloni, S. & Bobrowsky, P. T., 2017. The Cape Town Statement on Geoethics. *Annals of Geophysics* 60. <https://doi.org/10.4401/ag-7553>
- Di Capua, G. & Peppoloni, S., 2019. Defining geoethics. Website of the IAPG – International Association for Promoting Geoethics. <http://www.geoethics.org/definition> [30.4.2024]